

Oorlogsverhalen tussen archiefkasten

Voor het eerst doet Fryslân mee aan Theater na de Dam, een theaterproject gekoppeld aan de Nationale Dodenherdenking. Meeuw Jonge Theatermakers brengt *Verdwenen families*, ervaringstheater tussen de archiefkasten.

Theater

Rianne Kramer

De werkwijze alleen al geeft deze voorstelling zoveel extra's en heeft enorm veel impact op de jongeren." Regisseur Janneke de Haan (1984) is er duidelijk in: meedoen aan *Verdwenen families* is een ervaring voor het leven. De vijftien jonge spelers, pubers, interviewden hiervoor negen ouderen die de Tweede Wereldoorlog aan den lijve hebben meegemaakt of wiens familiegeschiedenis er sterk door gevormd is.

Bijvoorbeeld de dame die in de hongerwinter als meisje in een vrachtwagen werd gezet. Op transport naar een gruwelijke plek. Dacht ze. In werkelijkheid werd ze in veiligheid gebracht in Fryslân, waar voldoende voedsel was. Of die bejaarde man die aanvankelijk zei dat hij niet veel te vertellen had - dat hij gewoonweg veel geluk had gehad in de oorlogsjaren. In datzelfde gesprek kwam naar voren dat hij, op weg naar school, met vrienden staande werd gehouden door Duitse soldaten. Die toonden hen een rij lijken: verzetsmensen die de avond daarvoor door hen waren doodgeschoten. „Dat komt binnen.”

De Haan zet graag haar tanden in theater met een sterke maatschappelijke relevantie. Ze was daarom direct te porren voor Theater na de

Dam, een initiatief waarbij theatermakers in heel Nederland aansluitend aan de Nationale Dodenherdenking, theater brengen met de Tweede Wereldoorlog als thema. Dit jaar is de zevende editie en tot nu zonder Fryslân.

„Zonde, want het is een goede manier om dit deel van onze geschiedenis levend te houden.” En wat ze zo mooi vond: ze had volledig de vrije hand in de invulling van de avond. „Daar hou ik van: iets vanaf de grond opbouwen. Daardoor kon ik de jongeren vanaf het begin bij de productie betrekken. Zo creëer je een enorme betrokkenheid;

De scènes worden grotendeels in het donker gespeeld. Licht en schaduw spelen een heel belangrijke rol

zij zijn mede-eigenaren van dit stuk.”

De gesprekken met de ouderen - die De Haan vond door haar eigen netwerk en dat van theaterschool

Repetitie voor *Verdwenen familie* tussen de archiefkasten van Tresoar. Naar mate de repetities vorderden kwam de thematiek dichterbij. Foto: Jaap Schaaf

Meeuw aan te spreken, leidden tot een theaterwandeling met vier scènes door het archief van Tresoar. Een symbolische locatie. „Dé plek om verborgen verhalen tot leven te brengen. En het heeft iets spannends: al die verhalen die hier ondergronds opgeslagen liggen.”

Dat laatste aspect buite De Haan samen met vormgeefster Geartsje van der Zee uit, want de scènes worden grotendeels in het donker gespeeld. „Licht en schaduw spelen een heel belangrijke rol.” Zo krijgen de toeschouwers bij één scène een hoofdlamp aangereikt die ze op hun hoofd moeten zetten. „Het is dan aan het publiek wie of wat ze in het licht zetten. Het raakt natuurlijk ook aan het thema: verdwijnen. Wat zet je in de schijnwerpers en

wat wil je verbergen?”

Bij het woord ‘verdwijnen’ denk je in de context van de Tweede Wereldoorlog gauw aan de miljoenen Joden die afgevoerd werden naar concentratiekampen. „Maar wat is verdwijnen nog meer? Hoe is het als je vader ineens ondergedoken zit? Als kind is dat niet te bevatten. Anderhalf jaar, dat is een eeuwigheid! Dat soort dingen heb ik met de jongeren onderzocht.”

Theater na de Dam wil via theater de Tweede Wereldoorlog weer tastbaar maken voor de jongeren. Hoe minder overlevenden er zijn, hoe abstracter het onderwerp voor hen wordt. De Haan herkent dat. „In het begin speelden ze afstandelijk, in de derde persoon. Tot ze zich in de vertelde situaties gingen ver-

plaatsen. Toen maakten ze zich de teksten eigen en koppelden ze de thematiek aan de actualiteit. Aan de aanslagen, de vluchtelingenstroom. Toen kwam de thematiek ineens heel dichtbij.”

Onlangs togen de vijftien spelers met De Haan naar Amsterdam voor een workshopdag in het kader van Theater na de Dam. In de trein ernaartoe zongen ze een lied uit *Verdwenen families*. Ze raakten in gesprek met passagiers en een vrouw was tot tranen toe geroerd. „Toen beseften ze echt hoe belangrijk het is wat ze hier straks neerzetten.”

► *Verdwenen families* van Meeuw morgen, woensdag en vrijdag te zien in Tresoar in Leeuwarden